

Diakonissalaitoksen lausunto 10.5.2023: Kirjallinen kuuleminen hallitusneuvotteluihin

VN/10758/2023

Haluamme kiittää mahdollisuudesta lausua kysymyksistä Miten voisitte tukea kriisinhallintaveteraanien psyykkistä kuntoutusta? Muita näkökulmia kriisinhallintaveteraanien kuntoutukseen?

Diakonissalaitos on 155-vuotias yhteiskunnallinen säätiökonserni. Teemme työtä kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ja paljon tukea tarvitsevien ihmisten arjen parantamiseksi. Rakennamme oikeudenmukaisempaa yhteiskuntaa sekä yleishyödyllisen toiminnan että sote-liiketoimintamme avulla. Kaikessa mitä teemme, keskiössä on aina ihminen.

Miten voisitte tukea kriisinhallintaveteraanien psyykkistä kuntoutusta?

Diakonissalaitoksen Psykotraumatologian keskus on Suomen ainoa valtakunnallinen sotatraumojen ja kidutettujen kuntoutukseen erikoistunut yksikkö. Samalla se on ainoa toimija, joka hoitaa suoraan tai välillisesti myös kidutuksen kohteena olevan henkilön koko perhettä. Tällä hetkellä keskuksessa toimii kaksi erikoissairaanhoidotasoista moniammatillista työryhmää, joista yksi keskittyy kidutettujen ja sotatraumatisoituneiden aikuisten kuntoutukseen ja toinen kidutettujen lasten, nuorten ja heidän perheidensä kuntoutukseen. Kuntoutus on moniammatillista ja vaativaa erikoissairaanhoidotasoista palvelua. Psykotraumatologian keskuksen toiminta on hankerahoitteista, ja tällä rahoituksella palvelut ovat tarjolla ainoastaan pakolaistaustaisille henkilöille.

Keskuksen palvelut ovat laajennettavissa kaikkien kriisinhallintaveteraanien kokonaisvaltaiseen kuntoutukseen. Traumamekanismi ja hoitomuodot näissä ovat samat.

Psykotraumatologian keskuksella on 30 vuoden kokemus kidutus- ja sotatraumojen arvioinnista, hoidosta ja kuntoutuksesta. Keskus tarjoaa kriisiapua, hoidontarpeen arviointia, kuntoutusta, verkostoyhteistyötä sekä koulutusta, konsultaatiota, työnohjausta ja palveluohjausta, myös etäyhteyksin. Kuntoutukseen kuuluu mm. traumaperäisen stressihäiriön (PTSD) oireiden mukainen hoito, sekä tarpeen mukaiset kuntoutusmenetelmät kuten psykoterapia, seksuaaliterapia, toimintaterapia, fysioterapia sekä ryhmämuotoinen kuntoutus.

Kriisinhallintatehtävissä palveluiden kuntoutus tulisi ensisijaisesti kuulua työnantajille. Työnantajien tulisi sitoutua kriisinhallintaveteraanien terveyden edistämiseen myös tehtävien päättymisen jälkeen. Kriisinhallintaveteraanien kohdalla on maailmanlaajuisesti yleinen korostunut tarve kehittää terveyden edistämistrategioita ja toimivia klinisiä interventioita, joiden avulla kriisinhallinnallisissa työtehtävissä syntyneisiin terveyshaasteisiin pystyttäisiin kattavasti vastaamaan ja auttamaan. Näyttöä tämän tarpeellisuudelle tuo ikääntyvien veteraanien tarpeet (Gibson ym. 2013). Toissijainen ja erityisosaamista vaativa hoito ja kuntoutus voisi etenkin hyvin

vaikeasti traumatisoituneiden ja pitkäaikaista terapiaa tarvitsevien veteraanien kohdalla tulla Diakonissalaitokselta.

Kriisihallintatehtävissä palvelleet saattavat tarvita myös apua erilaisten riippuvuuksien hoidossa (esim. Stevelink ym. 2018). Veteraaneille tulee pyrkiä tarjoamaan psykoedukaatiota ja traumainformaatiota siitä, miten traumat voivat vaikuttaa heidän elämäänsä ja arkeensa Suomeen tulemisen jälkeen. Työnantajan direktio-oikeuden ja työsuojeluvuorituksen tulisi kattaa myös kattavat debriefing- ja terapiapalvelut, jolloin yhtenä mahdollisuutena tässä olisi Diakonissalaitoksen konsultaatio- ja vastaanottopalvelut työterveyden läheteellä.

Pakolaistaustaisten kidutettujen sekä sotatramatisoituneiden hoito ja kuntoutus perustuu Suomen ratifioimiin kansainvälisiin sopimuksiin. Suomi on ratifioinut YK:n pakolaissopimuksen vuonna 1968, kidutuksen vastaisen sopimuksen vuonna 1989 sekä YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen vuonna 1991. YK:n pakolaissopimus velvoittaa järjestämään pakolaisaseman saaneille tarvittavan terveydenhuollon ja kuntoutuksen.¹

Kansainvälisten sitoumusten ohella kidutuksen uhrien ja sotatramatisoituneiden henkilöiden kuntoutus on toimintaa, johon sovelletaan terveydenhuoltolain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaista järjestämis- ja vastuunjakoa. Kyseessä on julkinen terveydenhuollon palvelutehtävä.

Muita näkökulmia kriisinhallintaveteraanien kuntoutukseen

Vaikka Psykotraumatologian keskus on toiminut yhtäjaksoisesti kolmen vuosikymmenen ajan, palvelu tuotetaan edelleen pääosin määräaikaikaisella hankerahoituksella. Hankerahoituksessa on vuonna 2023 tapahtunut muutoksia, ja tällä hetkellä puolet keskuksen toiminnasta rahoitetaan Diakonissalaitoksen omalla rahoituksella.²

Kuntoutustoiminnan rahoituksen on oltava pysyvää ja julkisrahoitteista. Näin paitsi turvataan toiminnan jatkuvuus ja tarvittavan osaamisen ylläpito ja kehittyminen kansallisesti, varaudutaan myös mahdollisiin tuleviin kriiseihin ja NATO-jäsenyyden mukanaan tuomiin uusiin velvoitteisiin. Ennen kaikkea kidutetuille ja sotatramatisoituneille turvattava riittävän pitkäkestoiset potilassuhteet ja suunnitelmallinen ja jatkuva apu. Samalla ehkäistään näiden ihmisten ongelmien

¹ YK:n kidutuksenvastainen sopimus kieltää kidutuksen kaikissa olosuhteissa ja velvoittaa sopimusvaltioita kidutuksen uhrien hoidon järjestämiseen. Kidutuksen uhreille sopimusvaltiot takaavat mahdollisuuden mahdollisimman täydelliseen kuntoutukseen. [YK:n lapsen oikeuksien sopimus](#) velvoittaa Suomen valtiota suojelemaan pakolaislapsia ja huolehtimaan heidän oikeuksiensa toteutumisesta – kaikkia lapsia tulee kohdella palveluissa yhdenvertaisesti ja tarjota heille tarpeenmukaista hoitoa.

² Psykotraumatologian keskuksen kuntoutustoiminnan kustannukset ovat vuonna 2023 yhteensä noin 1 800 000 euroa. Kuntoutuksen piirissä on vuosittain arviolta 250 henkilöä, joista lapsia 60. Henkilöä kohden kustannukset ovat keskimäärin noin 5 500 euroa vuodessa. STEAn hankerahoituksella keskuksen kustannuksista katetaan noin 750 000 euroa. Loput toiminnan kuluista kattaa vuonna 2023 omarahoitteisesti Diakonissalaitos AMIF-rahoituksen päätyttyä.

**Diakonissa-
laitos**

Kirjallinen lausunto
10.5.2023

3 (3)

kertaantuminen tavalla, jonka jälkihoidon kustannukset varmuudella moninkertaisesti ylittävät kuntoutustoiminnan rahoituskustannukset.

Edellämainittu koskee sekä pakolaistaustaisia kidutettuja ja sotatraumatisoituneita, että kriisinhallintaveteraaneja.

Esitämme hallitusohjelmaa seuraavaa kirjausta:

Turvataan Diakonissalaitoksen Psykotraumatologian keskuksen rahoitus, ja laajennetaan toiminta koskemaan myös suomalaisia kriisinhallintaveteraaneja.

Diakonissalaitoksen asiantuntijat ovat mielellään mukana keskusteluissa kriisinhallintaveteraanien sekä kaikkien Suomessa asuvien sotatraumatisoituneiden ja kidutettujen kuntoutuksen kehittämiseksi.

Helsingissä 10.5.2023

Olli Holmström
Diakonissalaitoksen toimitusjohtaja

Lisätietoa: Miinukka Tuominen-Hakoila, Miinukka.tuominen-hakoila@hdl.fi, 040 7058256